

**CONSILIUL SUPERIOR
AL MAGISTRATURII**

**ВЫСШИЙ СОВЕТ
МАГИСТРАТУРЫ**

2009, mun. Chișinău, str. M. Eminescu, 5
www.csm.md; email: aparatul@csm.md
tel:99-08-08, fax: 22-73-20

2009, г. Кишинэу, ул.М.Еминеску,5
www.csm.md; email: aparatul@csm.md
тел. 99-08-08, факс: 22-73-20

CONSILIUL SUPERIOR
AL MAGISTRATURII
leșire Nr. 3344
din 10

Stimată Doamnă,

În conformitate cu art. 4 alin. (5¹) și 24 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Vă remitem copiile hotărârilor Plenului CSM nr. 209/21 din 14 septembrie 2021 cu privire la sesizarea Curții Constituționale vizând controlul constituționalității unor prevederi legale referitoare la temeiurile de eliberare din funcție a judecătorilor și nr. 210/21 din 14 septembrie 2021 cu privire la sesizarea Curții Constituționale referitoare la controlul constituționalității unor prevederi legale din Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar în vederea abrogării Legii nr. 328 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor din 23.12.2013; a art. III și V a Legii nr. 271 din 23.11.2018 pentru modificarea unor acte legislative; a art. VI a Legii nr. 257 din 16 decembrie 2020 cu privire la modificarea unor acte legislative.

Anexă:

1. Copia de pe Hotărârile Plenului CSM nr. 209/21 și 210/21 din 14 septembrie 2021 pe 2 file.
2. Sesizarea Curții Constituționale referitor la controlul constituționalității unor prevederi legale referitoare la temeiurile de eliberare din funcție a judecătorilor pe 19 file.
3. Sesizarea Curții Constituționale referitor la controlul constituționalității unor prevederi legale din Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar în vederea abrogării Legii nr. 328 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor din 23.12.2013; a art. III și V a Legii nr. 271 din 23.11.2018 pentru modificarea unor acte legislative; a art. VI a Legii nr. nr. 257 din 16 decembrie 2020 cu privire la modificarea unor acte legislative pe 16 file.

Cu respect,

Dorel MUSTEAȚĂ,

Președintele interimar al Consiliului
Superior al Magistraturii

**Doamnei Domnica Manole,
Președintele al Curții Constituționale**

11:45
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
Intrare Nr. 273 a
"10" "12" 2021

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004, Republica Moldova

SESIZARE

**privind controlul constituționalității unor prevederi legale referitor la temeiurile
de eliberare din funcție a judecătorilor**

**(a unor prevederi din art. IV Legea nr. 134/17.06.2016 pentru modificarea și
completarea unor acte legislative și a unor prevederi din art. II Legea nr.
74/26.04.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative)**

prezentată în conformitate cu art. 4 alin. (5¹) din Legea nr. 947—XIII din 19
iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii

CHIȘINĂU
14 septembrie 2021

I. AUTORUL SESIZĂRII

Consiliul Superior al Magistraturii
str. Mihai Eminescu 5

II. OBIECTUL SESIZĂRII

În baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 4 alin. (1) lit. a) și 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. 5¹ din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și a articolelor 4 alin. (1) lit. a) și 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii îi solicită Curții Constituționale exercitarea controlului constituționalității următoarelor prevederi legale care vizează sistemul judecătoresc raportare la articolele 1 alin. (3), 6, 116 alin. (1), (5) și 123 alin. (1) din Constituție, jurisprudența Curții Constituționale, CEDO:

1. A unor prevederi din art. IV Legea nr. 134/17.06.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative în partea prin care:

Articolul 25, alineatul (1) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15-17, a fost completat cu literele g¹), g²) cu următorul cuprins:

g¹) stabilirii, prin actul de constatare rămas definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese;

g²) nedeunerii declarației de avere și interese personale sau refuzului de a o depune, în condițiile art. 27 alin. (8) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate;

2. A unor prevederi din art. II Legea nr. 74/26.04.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care articolul 25, alineatul (1) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15-17, a fost completat cu lit. g⁴) cu următorul cuprins:

g⁴) stabilirii, prin actul de constatare rămas definitiv, a situației de nesoluționare în termen a incompatibilităților prevăzute la art. 8 alin. (1) din prezenta lege.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT:

1. Prevederile relevante ale Constituției Republicii Moldova sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 6

Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 116

Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

Consiliul Superior al Magistraturii

Articolul 123 Atribuțiile

(1) Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

2. Prevederile Legii nr.947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii

Articolul 1

Consiliul Superior al Magistraturii – organ de autoadministrare

(1) Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, și este garantul independenței autorității judecătorești.

Articolul 4

Competența Consiliului Superior al Magistraturii

(1) Întru exercitarea funcțiilor sale, Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele competențe referitoare la cariera judecătorilor:

a) face propuneri Președintelui Republicii Moldova sau, respectiv, Parlamentului de numire, promovare la o instanță superioară, transferare la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară, de numire în funcția de președinte sau de vicepreședinte de instanță ori de eliberare din funcție a judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești;

(3) Întru exercitarea funcțiilor sale, Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele competențe în domeniul respectării disciplinei și eticii judecătorilor:

b) examinează contestațiile hotărârilor emise de colegiul disciplinar;

c) în baza hotărârii colegiului disciplinar, înaintează Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentului propunerea privind eliberarea din funcția de președinte sau vicepreședinte al instanței de judecată sau privind eliberarea din funcția de judecător;

Articolul 20

Promovarea la o instanță superioară, transferarea la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară, detașarea, suspendarea, demisia și eliberarea din funcție a judecătorului

(1) Chestiunile ce țin de promovarea la o instanță superioară, transferarea la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară, detașarea, suspendarea, demisia și eliberarea din funcție a judecătorului sînt examinate de Consiliul Superior al Magistraturii în condițiile legii.

3. Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului

Articolul 21

Răspunderea disciplinară a judecătorilor

(1) Judecătorii poartă răspundere disciplinară în modul stabilit de Legea nr.178 din 25 iulie 2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor.

4. Legea nr. 178/25.07.2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor

Articolul 2

Principiile procedurii disciplinare privind judecătoria

Procedura disciplinară privind judecătoria se bazează pe principiile:

- a) legalității;
- b) respectării independenței justiției;
- c) echității procedurii;
- d) proporționalității dintre abaterea disciplinară comisă și sancțiune;
- e) transparenței.

Articolul 3

Temeiurile răspunderii disciplinare

Judecătoria răspund disciplinar pentru comiterea abaterilor disciplinare prevăzute de prezenta lege. Încălcarea prevederilor altor acte normative atrage răspunderea disciplinară numai în cazurile în care fapta constituie o abatere disciplinară în conformitate cu art. 4.

Articolul 4

Abaterile disciplinare

(1) Constituie abatere disciplinară:

a) nerespectarea intenționată sau din neglijență gravă a îndatoririi de a se abține atunci când judecătorul știe sau trebuia să știe că există una dintre circumstanțele prevăzute de lege pentru abținerea sa, precum și formularea de declarații repetate și nejustificate de abținere în aceeași cauză, care are ca efect tergiversarea examinării cauzei;

l) încălcarea prevederilor referitoare la incompatibilitățile, interdicțiile și restricțiile de serviciu care îi privesc pe judecători;

m¹) nerespectarea prevederilor art.7 alin.(2) din Legea nr.325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale;

p) alte fapte care aduc atingere onoarei sau probității profesionale ori prestigiului justiției în așa măsură încât se afectează încrederea în justiție, comise în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în afara acestora, care, după gravitatea lor, nu pot fi calificate doar ca încălcări ale Codului de etică și conduită profesională a judecătorilor.

Articolul 6

Sancțiunile disciplinare

(1) Sancțiunile disciplinare care pot fi aplicate judecătorilor sînt:

- a) avertismentul;
- b) mustrarea;
- c) reducerea salariului;
- d) eliberarea din funcția de judecător.

(6) Eliberarea din funcția de judecător reprezintă încetarea de drept a împuternicirilor judecătorului ca urmare a comiterii unei abateri disciplinare grave sau repetate. Propunerea de eliberare din funcția de judecător este înaintată de Consiliul Superior al Magistraturii în modul stabilit de lege.

Articolul 7

Condițiile și consecințele aplicării sancțiunilor disciplinare

(1) Sancțiunile disciplinare se aplică judecătorilor în funcție și judecătorilor demisionați pentru faptele comise în timpul exercitării mandatului de judecător.

(2) Sancțiunile disciplinare se aplică proporțional gravității abaterii disciplinare comise de judecător și de circumstanțele personale ale acestuia. Gravitatea abaterii disciplinare este determinată de natura faptei comise și de consecințele produse. Consecințele produse sînt evaluate avînd în vedere atît efectele asupra persoanelor implicate în procesul judiciar în cadrul căruia s-a comis fapta, cît și efectele asupra imaginii și prestigiului justiției.

5. Legea nr. 132/17.06.2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate

Articolul 39 (2)

Efectele constatării încălcării regimului juridic al conflictelor de interese

(2) Din momentul în care actul de constatare a încălcării regimului juridic al conflictului de interese rămîne definitiv, Autoritatea sesizează, în termen de cel mult 5 zile, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea declanșării procedurii disciplinare sau, după caz, în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale persoanei care a emis/adoptat actul administrativ sau a încheiat, direct ori prin persoane terțe, actul juridic, sau a luat ori a

Articolul 40

Efectele constatării încălcării regimului juridic al incompatibilităților

(1) Din momentul în care actul de constatare a încălcării regimului juridic al incompatibilităților rămîne definitiv, Autoritatea sesizează, în termen de 15 zile, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea încetării mandatului acestuia, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acestuia.

Articolul 41

Efectele constatării încălcării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor

(2) Din momentul în care actul de constatare a încălcării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor rămîne definitiv, Autoritatea, în termen de 15 zile, sesizează organele competente în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale persoanei supuse controlului.

IV. ADMISIBILITATEA

În temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, precum și art. 4 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea prezentată ține de competența Curții Constituționale.

Potrivit art. 4 alin. (5¹) al Legii nr. 947-XIII cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, în calitate de organ de autoadministrare judecătorească și de garant al independenței autorității judecătorești, Consiliul Superior al Magistraturii poate sesiza Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității actelor normative care vizează sistemul judecătoresc.

Prerogativa cu care a fost investită Curtea Constituțională prin art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

Obiectul controlului constituționalității îl constituie :

- 1. Unele prevederi din art. IV Legea nr. 134/17.06.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative în partea prin care:**

„Articolul 25, alineatul (1) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15-17, a fost completat cu literele g¹), g²) cu următorul cuprins:

g¹) stabilirii, prin actul de constatare rămas definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese;

g²) nedepunerii declarației de avere și interese personale sau refuzului de a o depune, în condițiile art. 27 alin. (8) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate;

2. Unele prevederi din art. II Legea nr. 74/26.04.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care articolul 25, alineatul (1) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15-17, a fost completat cu lit. g⁴, cu următorul cuprins:

g⁴) stabilirii, prin actul de constatare rămas definitiv, a situației de nesoluționare în termen a incompatibilităților prevăzute la art. 8 alin. (1) din prezenta lege;”.

V. EXPUNEREA ÎNCĂLCĂRILOR CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

Consiliul Superior al Magistraturii susține că prevederile supuse controlului constituționalității intră în contradicție cu articolele: 1 alin. (3), 6, 116 alin. (1), (6), 123 alin. (1) din Constituție, potrivit căroră:

Articolul 1 (3) - Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 6 - În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 116 alin. (1), (6) - (1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

Articolul 123 alin. (1) - Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

VI. ARGUMENTELE AUTORULUI SESIZĂRII

Consiliul Superior al Magistraturii consideră că prevederile legale conținute în unele prevederi din art. IV Legea nr. 134/17.06.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative în partea prin care:

„Articolul 25, alineatul (1) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15-17, a fost completat cu literele g¹), g²) cu următorul cuprins:

g¹) stabilirii, prin actul de constatare rămas definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese;

g²) nedeunerii declarației de avere și interese personale sau refuzului de a o depune, în condițiile art. 27 alin. (8) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate;

precum și unele prevederi din art. II Legea nr. 74/26.04.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care articolul 25, alineatul (1) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15-17, a fost completat cu lit. g⁴ cu următorul cuprins:

g⁴) stabilirii, prin actul de constatare rămas definitiv, a situației de nesoluționare în termen a incompatibilităților prevăzute la art. 8 alin. (1) din prezenta lege.

vin în contradicție cu principiile generale ce reglementează răspunderea disciplinară a judecătorilor, și anume: *Principiile de bază ale independenței justiției* (act adoptat la al 7-lea Congres al Națiunilor Unite referitor la Prevenirea Infracțiunilor și la Tratatamentul Infracțiilor, care a avut loc la Milano din 26 august până la 6 septembrie 1985 și aprobat prin rezoluțiile Adunării Generale 40/32 din 29 noiembrie 1985 și 40/146 din 13 decembrie 1985) de Organizația Națiunilor Unite Înalțul Comisariat Pentru Drepturile Omului la Geneva, Elveția, pct. 17-20 potrivit cărora: ”Judecătorilor, indiferent dacă au fost numiți sau aleși, trebuie să li se garanteze inamovibilitatea până la vârsta obligatorie de pensionare sau până la expirarea duratei mandatului, acolo unde este cazul.

Orice acuzație sau plângere îndreptată împotriva unui judecător în calitatea sa judiciară și profesională ar trebui soluționată cu celeritate și în mod echitabil, *în cadrul unei procedurii corespunzătoare*. Judecătorul trebuie să aibă dreptul la o audiere echitabilă. Examinarea cauzei în faza inițială ar trebui să fie confidențială, cu excepția cazului în care judecătorul solicită contrariul.

Toate procedurile disciplinare, de suspendare sau de destituire ar trebui soluționate în conformitate cu normele de conduită judiciară.,,

În acest sens, la 25 iulie 2014 a fost adoptată Legea nr. 178 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorului, prin care sunt reglementate temeiurile răspunderii disciplinare, categoriile abaterilor disciplinare comise de judecători, sancțiunile disciplinare aplicate acestora, etapele procedurii disciplinare, atribuțiile instituțiilor implicate în procedura disciplinară, precum și procedura examinării, adoptării și contestării hotărârilor în cauzele disciplinare privind judecătorii.

Potrivit art. 2 din Legea nr. 178 procedura disciplinară privind judecătorii se bazează pe principiile:

- a) legalității;
- b) respectării independenței justiției;
- c) echității procedurii;
- d) proporționalității dintre abaterea disciplinară comisă și sancțiune;
- e) transparenței.

Art. 3 din Lege stabilește că, judecătorii răspund disciplinar pentru comiterea abaterilor disciplinare prevăzute de prezenta lege. *Încălcarea prevederilor altor acte normative atrage răspunderea disciplinară numai în cazurile în care fapta constituie o abatere disciplinară în conformitate cu art. 4.*

Potrivit prevederilor art. 4 din Lege:

(1) Constituie abatere disciplinară:

a) nerespectarea intenționată sau din neglijență gravă a îndatoririi de a se abține atunci când judecătorul știe sau trebuia să știe că există una dintre circumstanțele prevăzute de lege pentru abținerea sa, precum și formularea de declarații repetate și nejustificate de abținere în aceeași cauză, care are ca efect tergiversarea examinării cauzei;

e) intervențiile ilegale sau exploatarea poziției de judecător în raport cu alte autorități, instituții sau funcționari fie pentru soluționarea unor cereri, pretinderea sau acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale altor persoane, fie în scopul obținerii de foloase necuvenite;

l) încălcarea prevederilor referitoare la incompatibilitățile, interdicțiile și restricțiile de serviciu care îi privesc pe judecători;

m¹) nerespectarea prevederilor art. 7 alin. (2) din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale;

p) alte fapte care aduc atingere onoarei sau probității profesionale ori prestigiului justiției în așa măsură încât se afectează încrederea în justiție, comise în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în afara acestora, care, după gravitatea lor, nu pot fi calificate doar ca încălcări ale Codului de etică și conduită profesională a judecătorilor.

Prin prisma prevederilor alin. (6) art. 6 din Legea nr. 178 eliberarea din funcție a judecătorului constituie cea mai gravă sancțiune aplicată în raport cu un judecător pentru comiterea unei abateri disciplinare. Propunerea de eliberare din funcția de judecător este înaintată de Consiliul Superior al Magistraturii în modul stabilit de lege.

Este inerent a specifica că prin dispoziția art. 8 din Legea nr. 178, competența de a examina cauzele disciplinare în privința judecătorilor în funcție și judecătorilor demisionați, pentru faptele comise în timpul exercitării funcției de judecător, și competența de a aplică sancțiuni disciplinare, *a fost atribuită Colegiului disciplinar* din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, care este un organ independent.

Totodată, art. 4 din Legea nr. 178/ 25 iulie 2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorului stabilește răspunderea disciplinară a judecătorului pentru comiterea abaterilor disciplinare, pentru care poate surveni eliberarea din funcție în temeiul art. 25 alin. (1) lit. g¹), g²), g⁴) Legea nr. 544/1995.

Astfel, scopul urmărit prin instituirea prevederilor legale conținute în art. 25 alin. (1) lit. g¹), g²), (introduse prin Legea nr. 134 din 17.06.2016) și lit. g⁴) (introdus prin Legea nr. 74 din 26.04.2018) din Legea nr. 544/1995, a fost asigurată posibilitatea atragerii la răspundere disciplinar a judecătorului, în baza Legii nr. 178 din 25 iulie 2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, prin care este reglementată o procedură clară, transparentă, cu respectarea principiului independenței judecătorului.

În acest context, autorul sesizării consideră că unele prevederi legale conținute în **art. IV Legea nr. 134/17.06.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative în partea prin care:**

„Articolul 25, alineatul (1) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15-17, a fost completat cu literele g¹), g²) cu următorul cuprins:

g¹) stabilirii, prin actul de constatare rămas definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei

decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese;

g²) nedepunerii declarației de avere și interese personale sau refuzului de a o depune, în condițiile art.27 alin.(8) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate;

și cele conținute în art. II Legea nr. 74/26.04.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care articolul 25, alineatul (1) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15-17, a fost completat cu lit. g⁴ cu următorul cuprins:

g⁴) stabilirii, prin actul de constatare rămas definitiv, a situației de nesoluționare în termen a incompatibilităților prevăzute la art. 8 alin. (1) din prezenta lege. întră în contradicție cu prevederile alin. (3) art. 1 din Constituție care proclamă statul de drept; cu prevederile art. 6 din Constituție în care este proclamată că - în Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției; cu prevederile art. 116 alin. (1), (6) din Constituție care proclamă independența, imparțialitatea și inamovibilitatea judecătorilor, potrivit legii; cu prevederile art. 123 alin. (1) din Constituție care proclamă că - Consiliul Superior al Magistraturii asigură aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

Or, potrivit art. 27 alin. (8) Legea nr. 132/17.06.2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate:

- Nedepunerea declarației de avere și interese personale în termen de 30 de zile de la recepționarea demersului inspectorului de integritate sau refuzul de a o depune constituie temei de încetare a mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu. Inspectorul de integritate notifică imediat despre aceasta conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea declanșării procedurii de încetare a mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului vizat de demers. Conducătorul organizației publice sau al autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării este obligat să informeze Autoritatea cu privire la măsurile întreprinse în termen de o lună de la data recepționării notificării inspectorului de integritate.

Potrivit art. 39 alin. (2) din Lege:

- Din momentul în care actul de constatare a încălcării regimului juridic al conflictului de interese rămâne definitiv, Autoritatea sesizează, în termen de cel mult 5 zile, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea declanșării procedurii disciplinare sau, după caz, în

vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale persoanei care a emis/adoptat actul administrativ sau a încheiat, direct ori prin persoane terțe, actul juridic, sau a luat ori a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese.

Potrivit art. 40 alin. (1) din Lege:

- Din momentul în care actul de constatare a încălcării regimului juridic al incompatibilităților rămîne definitiv, Autoritatea sesizează, în termen de 15 zile, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării **în vederea încetării mandatului acestuia, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acestuia.**

Potrivit art. 41 alin. (2) din Lege:

- Din momentul în care actul de constatare a încălcării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor rămîne definitiv, Autoritatea, în termen de 15 zile, sesizează organele competente în **vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale persoanei supuse controlului.**

Prevederile legale, citate supra, aplicate în coroborare cu art. 25 alin. (1) lit. g¹), g²), g⁴) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, permit aplicarea sancțiunii disciplinare de eliberare din funcție a unui judecător, *de către o autoritate publică ce reprezintă alte puteri în stat*, în lipsa unei proceduri clare desfășurate cu respectarea principiilor consfințite în legislația națională și tratatele internaționale, *fiind încălcat principiul separării puterilor în stat (art. 6 din Constituție).*

Prin punerea în aplicare a acestor prevederi, organului de autoadministrare judecătorească (CSM) i-a fost atribuit un rol formal - de a pune în executare hotărârile *Autorității Naționale de Integritate cu privire la eliberarea din funcție a judecătorului*, în lipsa unei proceduri disciplinare transparente și independente.

Este evident faptul că, prevederile legale, verificarea constituționalității cărora este solicitată, sunt incompatibile cu prevederile art. 123 din Constituție prin care este statuat că Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

În corolar se deduce că prin aceste prevederi se atentează la independența și inamovibilitatea judecătorilor. (art. 116 din Constituție)

Potrivit principiilor fundamentale ale Națiunilor Unite asupra independenței sistemului judiciar (1985):

- Judecătorilor trebuie să li se garanteze inamovibilitatea până la vârsta obligatorie de pensionare sau până la expirarea duratei mandatului, acolo unde este cazul.

- Independența judecătorească este o condiție obligatorie pentru existența statului de drept și garanția fundamentală a unui proces echitabil. Judecătorii "au sarcina deciziei finale asupra vieții, libertăților, drepturilor, obligațiilor și proprietății cetățenilor" (expunerea principiilor fundamentale ale Națiunilor Unite, preluate în declarația de la Beijing; și articolele 5 și 6 ale Convenției europene privind drepturile omului). Independența acestora nu este o prerogativă sau un privilegiu în propriul lor interes ci în interesul statului de drept și al celor care caută și doresc înfăptuirea justiției.

- Puterea judecătorească este unul dintre cei trei piloni fundamentali, egali ca importanță, ai statului democratic modern [1]. Ea are un rol și funcții importante în relația cu ceilalți doi piloni. Ea are grijă ca guvernele și administrațiile să poată fi trase la răspundere pentru acțiunile lor și, în ceea ce privește puterea legislativă, are sarcina de a se asigura că legile adoptate sunt aplicate și, într-o mai mică sau mai mare măsură, de a se asigura că acestea sunt în conformitate cu constituția sau cu orice altă legislație superioară (precum cea a Uniunii Europene).

- Pentru a-și putea îndeplini îndatoririle pe care le are în aceste domenii, puterea judecătorească trebuie să fie independentă față de aceste autorități, fapt care implică libertate față de relațiile inadecvate și de influența exercitată de aceste autorități [2]. Astfel, independența servește ca o garanție a imparțialității [3]. Acest lucru are, în special, implicații asupra a aproape toate aspectele legate de cariera unui judecător: de la pregătire la numire până la promovare și sancționare disciplinară.

Nivelul până la care este garantată independența judecătorească:

-Independența judecătorească trebuie să fie garantată de către stat și consfințită de Constituție până la cel mai înalt nivel posibil.

Recomandarea Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) nr. R (94)12 privind independența, eficiența și rolul judecătorilor prevede (în prima teză a principiului I.2) că „Independența judecătorilor va fi garantată în conformitate cu prevederile Convenției [europene a drepturilor omului] și cu principiile constituționale prin, introducerea unor prevederi specifice în Constituție sau în alt tip de legislație ori prin incorporarea prevederilor prezentei recomandări în legislația internă.”

Prevederi similar se conțin în **Carta europeană privind statutul judecătorilor**, aprobată la 10 iulie 1998, potrivit căroră: "În fiecare stat european, principiile fundamentale privind statutul judecătorului vor fi prevăzute de actele normative interne cu cea mai înaltă forță juridică, iar reglementările în acest domeniu, prin legi." Această

prevedere s-a bucurat de susținerea unanimă a CCJE. (pct. 1.2 al Recomandării nr. R (94) 12.).

În **Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE)** în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei asupra principiilor și regulilor privind imperativele profesionale aplicabile judecătorilor și în mod deosebit a deontologiei, comportamentelor incompatibile și imparțialității s-a menționat:

- **Pct. 51.** Corolarul puterilor și încrederii conferite de societate judecătorilor este că trebuie să existe anumite mijloace de a trage judecătorii la răspundere și chiar de a-i înlătura din funcție în cazuri de comportament necorespunzător atât de grav încât să justifice o asemenea măsură. Nevoia de precauție în recunoașterea acestor răspunderi provine din nevoia de a păstra independența și libertatea juridicului *de presiuni necuvenite*.

- **Pct. 69** reglementează cine ar trebui să aplice sancțiuni judecătorului și cum ar trebui să fie decise procedurile disciplinare. Art. 17 recunoaște “dreptul la o audere corectă” al judecătorilor. Conform art. 19, “toate procedurile (...) disciplinare vor fi decise în conformitate cu standardele stabilite de comportament juridic”. În cele din urmă, art. 20 prevede principiul conform căruia “*deciziile în proceduri disciplinare, de suspendare sau demitere trebuie să fie subiecru unei analize independente*”. La nivel european, se oferă ghidare în principiul VI al Recomandării nr. R (94)12, care recomandă ca măsurile disciplinare să fie aplicate de “*un organism competent special care are ca sarcină să aplice orice sancțiuni și măsurile disciplinare, când nu sunt aplicate de un tribunal, și ale cărui decizii vor fi controlate de un organ juridic superior, sau care este un organ juridic superior*” și că, din acest punct de vedere, judecătorii trebuie să beneficieze cel puțin de măsuri de protecție echivalente celor oferite de art. 6.1 al Convenției pentru drepturile omului. Mai mult, CCJR subliniază în acest context că *măsurile disciplinare includ orice măsuri care afectează negativ statutul și cariera unui judecător, inclusiv transferul sau pierderea dreptului de promovare sau plată*.

- **Pct. 71.** Procedurile disciplinare împotriva oricărui judecător *trebuie decise doar de o autoritate independentă* (sau “tribunal”) care are proceduri garantând drepturile complete la apărare – vezi alin. 60 (b) al Opiniei CCJE nr. 1 (2001) privind standardele legate de independența sistemului juridic și iremovabilitatea judecătorilor. Organismul responsabil de numirea unui asemenea tribunal poate și trebuie să fie *organismul independent (cu reprezentare juridică relevantă ales democratic de alți judecători) care, așa cum a susținut CCJE la alin. 46 al primei sale Opinii, trebuie să fie în general*

răspunzător de numirea judecătorilor. Aceasta nu exclude în nici un fel includerea între membrii unui tribunal disciplinar a altor persoane decât judecătorii (evitând astfel riscul corporatismului), întotdeauna cu condiția ca aceste persoane să nu fie membri ai legislativului, guvernului sau administrației.

Totodată, CARTA UNIVERSALĂ A JUDECĂTORULUI Adoptată de Consiliul Central al AIJ în Taiwan la 17 noiembrie 1999 Actualizată la Santiago de Chile în 14 noiembrie 2017 reglementează că :

Art. 2-2: –Un judecător nu poate fi transferat, suspendat sau *revocat din funcție* decât în condițiile prevăzute de lege și atunci numai ca efect al procedurii disciplinare, cu respectarea dreptului la apărare și a principiului contradictorialității.

Art.2-3 - Consiliul Justiției trebuie să dispună de cele mai largi atribuții în domeniul recrutării, formării, numirii, promovării și disciplinării judecătorilor.

Art. 7-1 –Administrarea sistemului de justiție și acțiunea disciplinară față de magistrați trebuie să fie organizate astfel încât să nu compromită independența reală a judecătorilor și să se bazeze pe criterii obiective și relevante. Procedurile disciplinare trebuie exercitate de un organ independent, ai cărui membri să fie în majoritate judecători, sau de către un organism echivalent. Acțiunea disciplinară împotriva unui judecător poate avea loc numai când este permisă de o normă legală pre-existentă și numai în conformitate cu reguli de procedură predeterminate. Sancțiunile disciplinare trebuie să fie aplicate potrivit principiului proporționalității.

La fel, Carta Europeană privind Statutul judecătorilor, în pct. 5 impune garanții în ceea ce privește procedura disciplinară: sancțiunea disciplinară nu poate fi aplicată decât dacă există decizia în acest sens, propunerea, recomandarea sau acordul unei jurisdicții sau ale unei instanțe constituită cel puțin pe jumătate din judecători aleși, și în cadrul unei proceduri cu caracter contradictoriu în care judecătorul urmărit să poată beneficia de apărare. În cazul pronunțării unei sancțiuni, opțiunea pentru una dintre categoriile de sancțiuni prevăzute în statut trebuie să fie supusă principiului proporționalității.

În Opinia Amicus Curiae pentru Curtea Constituțională cu privire la răspunderea penală a judecătorilor (Veneția, 10-11 martie 2017) Comisia de la Veneția a accentuat că, independența judiciară a fost tradițional considerată a fi o chestiune de independență față de influențele externe asupra exercitării puterii

judecătorești. Este necesară stabilirea unui echilibru între imunitatea ca mijloc de protecție a judecătorului împotriva presiunii excesive și a abuzului din partea puterilor statului .

La fel, Comisia de la Veneția în opinia Amicus Curie din 13 iunie 2016, a reiterat că *atragera automată la răspundere disciplinară a judecătorului* doar în baza unei hotărâri a Curții Europene de condamnare a statului, fără a demonstra că legea a fost încălcată în mod intenționat de către judecător, *constituie o ingerință inadmisibilă în independența judecătorului*.

Totodată, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a subliniat că, în temeiul principiului separației puterilor și al independenței justiției, aplicarea sancțiunii sau eliberarea unui judecător din funcție poate fi dispusă doar prin mecanismele de autoadministrare judecătorească (HCC nr. 7 din 16 aprilie 2015, §178).

Înalta Curte a statuat că, răspunderea disciplinară intervine în cazul săvârșirii unei abateri disciplinare, definită ca reprezentând încălcarea cu vinovăție de către persoană a îndatoririlor corespunzătoare funcției pe care o deține și a normelor de conduită profesională și civilă prevăzute de lege (HCC nr. 24 din 14.09.20164, §73).

În acest sens reiterăm că, Principiile de la Bangalore, adoptate de către Națiunile Unite, trasează valorile etice centrale, pe care să se bazeze conduita judecătorilor: independența, imparțialitatea, integritatea, eticheta, egalitatea precum și competența și străduința. Potrivit principiilor proclamate de acest tratat, încrederea publicului în sistemul de justiție, în autoritatea morală și în integritatea judecătorilor este de maximă importanță într-o societate democratică modernă.

Curtea Europeană expunându-și principiile de examinare a calității legii, în jurisprudența sa a reținut că, o lege (prevedere legală) trebuie să fie suficient de accesibilă, clară și previzibilă. O normă este clară, accesibilă și previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane să își corecteze conduita și să fie capabilă, cu consiliere adecvată, să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-o normă (cauza Silver s.a. v. Regatul Unit, hotărârea din 25 martie 1983).

Totalitatea factorilor de ordin obiectiv și subiectiv, de condiții și de împrejurări care vizează procedura de eliberare de funcție a judecătorilor în temeiul prevederilor legale, cuprinse în art. 25 alin. (1) lit. g¹), g²), g⁴) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, denotă că această procedură este una imprevizibilă, care se află în competența unui singur inspector de integritate din cadrul ANI, care prin prisma prevederilor art.19 din Legea nr. 132/17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, desfășoară următoarele activități:

a) primesc, colectează, centralizează și procesează date și informații cu privire la situația averilor deținute de persoane în timpul exercitării mandatelor, a funcțiilor publice și de demnitate publică, de asemenea cu privire la incompatibilitățile și conflictele de interese ale persoanelor care ocupă o funcție publică sau de demnitate publică;

b) efectuează controlul averilor și privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor;

c) efectuează controlul privind depunerea în termen a declarațiilor de avere și interese personale de către subiecții declarării;

d) constată diferențele substanțiale, ținând cont de modificările intervenite în averea subiectului declarării în timpul exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică și în veniturile obținute de acesta în aceeași perioadă;

e) examinează și soluționează conflictele de interese ale persoanelor prevăzute de Legea privind declararea averii și a intereselor personale;

f) sesizează organizația publică în care activează subiectul declarării sau autoritatea responsabilă de numirea în funcție a acestuia în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia în cazul constatării unei stări de incompatibilitate sau a unui conflict de interese;

g) întocmesc acte de constatare în condițiile legii;

Din analiza textului articolului 25 alin. (1) lit. g¹), g²), g⁴) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului rezultă că aceste prevederi legale nu stabilesc o procedură clară de antrenare a răspunderii disciplinare a judecătorului, pentru care este prevăzută cea mai severă sancțiune-eliberarea din funcție, aceste prevederi fiind contrare *principii generale*:

-Principiul independenței puterii judecătorești

-Principiul colaborării puterilor de stat

-Principiul proporționalității (echilibru între independența și răspunderea magistraților)

VII. EXPUNEREA CERINTELOR SESIZĂRII:

În temeiul art. 135 alin. (1) din Constituție, art. 4 din Legea nr. 947/19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, art. 4 din Legea nr. 317/13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 din Codul jurisdicției constituționale nr. 502/16 iunie 1995, având în vedere regulile clare stabilite de Curtea Constituțională, precum și standardele prescrise de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în

jurisprudența sa, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii solicită declararea neconstituționalității:

1. Unor prevederi din art. IV Legea nr. 134/17.06.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative în partea prin care:

Articolul 25 alineatul (1) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15-17, a fost completat cu literele g¹), g²) cu următorul cuprins:

g¹) stabilirii, prin actul de constatare rămas definitiv, a încheierii directe sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictului de interese;

g²) nedeunerii declarației de avere și interese personale sau refuzului de a o depune, în condițiile art. 27 alin. (8) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate;

2. Unor prevederi din art. II Legea nr. 74/26.04.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care articolul 25, alineatul (1) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 15-17, a fost completat cu lit. g⁴ cu următorul cuprins:

g⁴) stabilirii, prin actul de constatare rămas definitiv, a situației de nesoluționare în termen a incompatibilităților prevăzute la art.8 alin.(1) din prezenta lege.

Data fiind contradicția acestora cu articolele 1 alin. (3), 6, 116 alin. (1), (6), 123 alin. (1) din Constituție.

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curtea Constituțională,

**Președintele interimar al Consiliului Superior al Magistraturii
Dorel Musteață**

**CONSILIUL SUPERIOR
AL MAGISTRATURII**

2009, mun. Chişinău, str. Eminescu 5
www.csm.md; email: aparatul@csm.md
tel. 022-990-990, fax 022-22-73-20

**ВЫСШИЙ СОВЕТ
МАГИСТРАТУРЫ**

2009, мун. Кишинэу, ул.Еминеску 5
www.csm.md; email: aparatul@csm.md
тел. 022-990-990, факс: 022-22-73-20

HOTĂRÎRE

cu privire la sesizarea Curţii Constituţionale vizând controlul constituţionalităţii unor prevederi legale referitoare la temeiurile de eliberare din funcţie a judecătorilor

14 septembrie 2021
nr. 209/21

mun. Chişinău

Potrivit art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituţie, art. 4 alin. (1) lit. a), art. 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituţională şi art. 4 alin. (1) lit. a), art. 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicţiei constituţionale, conducându-se de prevederile art. 4 alin. (51) şi art. 24 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, cu 8 (opt) voturi pro, ale membrilor prezenţi, Plenul CSM

HOTĂRĂŞTE:

Se sesizează Curtea Constituţională referitor la controlul constituţionalităţii unor prevederi legale referitoare la temeiurile de eliberare din funcţie a judecătorilor.

**Preşedintele şedinţei Plenului
Consiliului Superior al Magistraturii**

Dorel Mustaţă